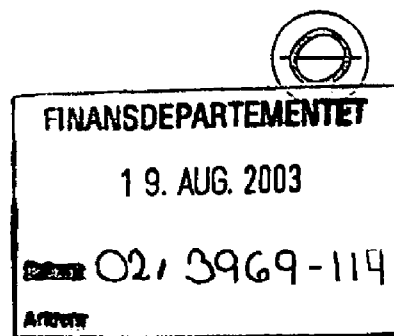

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Finansdepartementet
ved Knut Thonstad
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Dato: 18.08.2003

Vår ref.: 01/42-30 HJS

Deres ref.:

Høringsuttalelse til skisse til Nasjonal Agenda 21

I vårt innspill til handlingsplanen som Den norske kirke (Dnk) sendte til finansdepartementet den 15. Januar 2003 påpekte vi at Dnk er en aktiv deltaker i samarbeidsfora Grønn hverdag og Forum for utvikling og miljø, og at vi står bak utspillene som kommer derfra.

På samme måte er vi også nå i denne høringsrunden en av organisasjonene som står bak den utfyllende kommentaren / uttalelsen som er sendt av ForUM.

Vi stiller oss også i all hovedsak bak innspillene som er sendt fra Grønn Hverdag (i samarbeid med bl.a. GRIP), Forbrukerrådet, samt innspillet fra Pro Sus. Samlet gir disse innspillene en god oversikt over positive elementer i skissen, men også over svakheter, mangler og forbedringspunkter. Vi vil derfor avstå fra å gjenta her alle enkeltpunkter.

Dnk håper at det allerede i den første utgaven av NA 21 vil være mulig å ta hensyn til flest mulig av disse innspill, men ikke minst i det kontinuerlige arbeide med revisjon og forbedringer som må skje med dette styringsdokumentet i årene fremover.

Kommunikasjon

Å bli sett og hørt er en vesentlig forutsetning for bred deltakelse, en kontinuerlig og åpen dialog og kommunikasjon mellom alle samfunnsaktører (det offentlige, arbeids- og næringsliv, enkeltpersoner og organisasjoner). Uten reell kommunikasjon og deltakelse vil det aldri kunne bli en virkelig felles nasjonal agenda, i høyden en statlig agenda. På denne bakgrunnen er vi svært kritisk til høringsfristen og -tidspunktet, samt involveringsprosessen forut denne skissen.

Det gjelder å skape et klima for felles innsats og engasjement. Det er nødvendig med tydelig støtte til de organisasjoner, lokalsamfunn og enkeltpersoner som ønsker å være "forandringsagenter" for en bærekraftig utvikling.

Derfor støtter vi også forslaget om at det utarbeides en offensiv kommunikasjonsstrategi med budsjett for statens og organisasjonenes tiltak for å fremme handlingsplanen.

Politisk forankring

Dnk er udelt positiv til forslagene om en tydelig politisk forankring av det videre arbeidet, og nedsettelsen av et utvalg for utvikling og oppfølging av et indikatorsett for bærekraftig oppfølging. Vi støtter også forankringen av NA21 som en del av nasjonalbudsjettet, samt at det etableres et tydelig kontroll- og revisjonsorgan som f. eks. ForUms uttalelse kommenterer nærmere.

Bærekraftig produksjon og forbruk

Dnk anser det som viktig at det fokuseres mye tydeligere på sammenhengen mellom vårt forbruksnivå og en bærekraftig utvikling. Vi støtter derfor kravet om at regjeringen forplikter seg til å lage en 10-årsplan for bærekraftig produksjon og forbruk, i tråd med vedtaket fra WSSD, og at Norge, som er ranket som verdens mest utviklede land benytter sin posisjon til å bli et foregangsland for en bærekraftig økonomisk utvikling inkludert nærings- og lønnsutvikling. Grønne skatter og avgifter bør tas i bruk i større omfang.

Tydelighet og sammenheng

Etter vår oppfatning må NA21 som et tverrsektoriell styringsdokument bli mye tydeligere: Hva skal gjøres konkret, av hvem, når og til hvilken kostnad? Forholdet til andre styringsdokumenter, spesielt St.meld. 25 (2002-2003) og de sektorvise handlingsplaner må klargjøres.

To Dnk - prosjekter med perspektiv på Forbruk, rettferd og miljø

I vårt innspill til handlingsplanen av 15.1.2003 nevnte vi to store nasjonale prosjekter i regi av Dnk som har en direkte relasjon til arbeidet med NA21:

Prosjektet ”**Fra grønn kirke til grønne menigheter**”. Prosjektet som gjennomføres i samarbeid med bl.a. Grønn hverdag, ønsker å forankre utfordring og ansvar for engasjement for dette tema i tro og livssyn til den enkelte- samt å gjøre dette i dialog og samarbeid med andre aktører. Kirkerådet har i et brev som ble sendt til flere departementer i slutten av juni bedt om at Kirkeministeren tar initiativ til et felles møte med politisk ledelse i disse departementene (Kirke, Utvikling, Barne- og familie, Miljø) for å drøfte hvordan man kan utnytte og videreføre de gode resultatene som kirken har gjort i dette prosjektet, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Tema her er nettopp å motivere til et bredt felles engasjement for en bærekraftig samfunnsutvikling og et bærekraftig forbruk.

Initiativet ”**Protecting the riches of the seas- the North Sea Sailing Seminar 23-25 june 2003**” satte sentrale miljøspørsmål rundt vår felles forvaltning av våre nordlige havområder på dagsorden til Europas kirker. Dette initiativet ble gjennomført i samarbeid med den økumeniske patriarken av Konstantinopel patriark Bartolomeos. Havforskningsinstituttet inviterte seminaret og deltakerne om bord på G.O.Sars for reisen mellom Egersund og Bergen, oljeministeren deltok på dagseminaret om oljeutvinning og energi i Stavanger og miljøverministeren deltok på dagsseminaret om fiskeri og havbruk i Bergen. Begge departementene bidro også til finanseringen av tiltaket. Over 60 deltakere fra landene rundt Nordsjøen som representerte kirker, forskning, miljøvern og lokale og sentrale myndigheter diskuterte trusler mot og muligheter for samarbeid om vern av vårt felles havmiljø.

De kirkelige representantene som deltok på denne seilasen vedtok ”**The Geiranger declaration on responsible stewardship**”. Deklarasjonen – samt en pressemelding om denne- legges ved **nedenfor til orientering**. Deklarasjonen som bl.a. ble overlevert til en representant for regjeringen den 25. Juni 2003 i Trondheim skal bli sak på årets Kirkemøte. Her skal bl.a. den videre oppfølgingen av dette arbeidet både i Norge og internasjonalt drøftes.

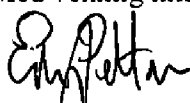
Dnk har dessuten fått forespørsel om materialet fra seminarene og deklarasjonen kan brukes i en bokserie som utgis av patriarken av Konstantinopel. Dette vil gi Norge stor internasjonal oppmerksomhet i sammenhengen kirke og miljø.

Disse to prosjektene viser at organisasjoner kan gjøre en stor innsats for en bærekraftig utvikling – også på nasjonalt nivå, men at disse i stor grad er avhengig av at det tilrettelegges og gis støtte til slike tiltak. Med forholdsvis små midler kan man oppnå store resultater gjennom målrettet bruk av synergi-effekter.

Fortsatt støtte til LA21

Det samme gjelder på lokalt nivå. Derfor beklager Dnk at støtten til det positive arbeidet med LA21 og de regionale knutepunktene er blitt borte. Dette er svært demotiverende for mange viktige lokale initiativ som svært ofte er avhengig av noe støtte for å kunne overleve. NA21 må føre til en revitalisering av dette arbeidet.

Med vennlig hilsen

Erling Pettersen e.f.
direktør

Hans-Jürgen Schorre
Rådgiver
Direkte innvalg: 22932853

Vedlegg:

Pressemelding fra Kirkens Informasjonstjeneste av 25. juni 2003 og tekst til 0
"The Geiranger declaration on responsible stewardship"

Pressemelding fra Kirkens Informasjonstjeneste
Nordsjøseminaret vedtok onsdag Geiranger-deklarasjonen

25.06.2003

Representanter for kirker i åtte land undertegnet onsdag "Geiranger deklarasjonen om ansvarlig forvaltning" ombord på hurtigruteskipet Finnmarken på vei inn Geriangerfjorden. Nordsjøseminaret som Den norske kirke har tatt initiativet til, har dermed fått et håndfast resultat.

Seminaret har samlet kirkeledere, miljøvernere, politikere, forskere og representanter fra næringsvirksomheter i fire dager, 22.-25. juni. En fruktbar meningsutveksling og en rekke faglige innlegg har bidratt til å gi erklæringen en solid forankring.

Erklæringen kommer med utfordringer til tre instanser: For det første til generalforsamlingen for Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) som begynner i Trondheim i dag, for det andre til kirker og menigheter i landene rundt Nordsjøen og for det tredje til regjeringer rundt Nordsjøen og til EU.

Kirkerådets leder Thor Bjarne Bore, som er blant underskriverne av Geiranger-erklæringen overleverte torsdag erklæringen til generalsekretær Keith Clements i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK). Statssekretær Berit Øksnes Gjerløw (til venstre) mottok erklæringen på vegne av regjeringen. Overleveringen fant sted på en Trondheim kommunes lunsj for KEK's generalforsamling som pågår i Trondheim 25. juni - 2. juli. Hans Majestet Kong Harald V deltok ved lunsjen. (CEC-photo: Geir Otto Johansen)

Her følger erklæringen:

THE GEIRANGER DECLARATION ON RESPONSIBLE STEWARDSHIP

"The sea is his, for he made it, for his hands formed the dry land" (Psalm 95:5)

Approaching the 12th General Assembly of the Conference of European Churches and in the International Year of Water, we, representatives of the churches in countries around the North Sea, the Nordic countries and the British Isles, together with His All Holiness the Ecumenical Patriarch Bartholomew, have sailed the waters from Egersund to Trondheim with the North Sea Sailing Seminar "Protecting the Riches of the Seas".

Engaging in dialogue with scientists, environmentalists, representatives of fisheries, sea-farming and the petroleum industry, coastal communities, politicians, and governmental representatives, we have witnessed the stunning beauty of the North Sea. However, we have also heard about the daunting problems of threatened fish stocks, pollution from land-based activities, petroleum deposits, oil transport, and the consequent threat to local coastland communities. We therefore acknowledge the need for repentance for our abuse of the North Sea and commit ourselves to working for change in our relationship with it.

Historically the North Sea has offered the gift of travel, communication, and pilgrimage that brought our peoples together. At times it provided routes for warfare and invasion, but it also facilitated the spread of Celtic spirituality in which nature, including the sea, played a very central role in understanding the mystery of God, the way of salvation, and the transformation of the whole creation. The ecological problem is not simply economical and technological, but also deeply spiritual and moral. In gathering, we recognise the urgent need to unite in responsible stewardship to protect the complex ecosystem of the North Sea, and thereby to sustain the development of life and culture along its coasts.

In a world whose finite resources are subject to ever-increasing demands, we are reminded of the virtue of self-restraint, an essential element for human fulfilment. Our God-given human responsibility is to care for creation, sharing and not simply exploiting its resources (Genesis 2:15). We are stewards and not proprietors of God's gift of creation (Rom 8:19-20).

As part of this responsibility, the needs of future generations must be heeded. They should not be ignored or sacrificed in favour of present commercial demands and short-term consumer interests. Likewise, the well-being of the ecosystem of the North Sea basin and its rich community of different species remains an intrinsic concern for responsible stewardship. Finally, concern for the North Sea should be seen in a global perspective, recognising that economic justice depends on sustainable management of the environment.

Therefore, remembering the challenge of the Johannesburg Summit and our commitment to Charta Oecumenica, we agree that the following objectives must guide the development of a sustainable North Sea region:

- biological diversity and the productivity of the ecosystems must be maintained;
- emissions and discharges of pollution into air, soil and water must not exceed the limits nature can sustain;
- renewable natural resources must be protected and utilised efficiently within their capacity to renew themselves;
- the precautionary principle must be applied when making decisions about exploiting the resources of the North Sea.

Building on these principles and values, and drawing on our knowledge of the many pressing issues, such as the depletion of fish stocks, unsustainable and polluting aquaculture, exploitation and consumption of petroleum and gas resources, safe transport and shipping, and emission of radioactive substances by human agency, we challenge:

The Conference of European Churches:

- to facilitate further dialogue between churches on stewardship of creation, and especially of the North Sea;
- to continue to develop a theology of sustainability, rooted in our common heritage of North Sea spirituality, which guides the careful utilisation of natural resources without depriving other peoples, other species, or future generations of the capacity to live fulfilling lives;
- to strengthen European Christian Environmental Network (ECEN), including ensuring adequate financial resources, and work through it to raise awareness in the churches and encourage radical action to protect the riches of the seas.

Our churches and congregations:

- to set aside a period or day in the church calendar as a time of celebration of God's creation and prayer for the protection of the environment, celebrating the richness of our diverse theological and liturgical traditions. We suggest 1st September, already established as a day of prayer by the Ecumenical Patriarchate, and adopted by the World Council of Churches;
- to undertake regular environmental audits of the churches, and to make consequent changes;
- to challenge and inspire each others as church members to lead lives of greater self-restraint and responsible stewardship;
- to work with organisations in the wider environmental movement, and promote implementation of Local Agenda 21;
- to support and care for those in our fishing communities who are suffering hardship as a result of decreased catches and legislation limiting their activities.

Our respective governments and the European Union:

- to improve the Common Fisheries Policy by applying the ecosystem approach to ensure recovery of depleted stocks and damaged marine ecosystems, sustainable harvesting of

marine resources, and equitable access to fish stocks following the recommendations of the International Council for the Exploration of the Sea. Effective and equitable enforcement is crucial. The fishing industry needs to be included in these processes. Regulatory authorities should particularly consider the establishment of Marine Protected Areas;

- to secure sustainable small-scale coastal fishing with its attendant local economy and culture; we suggest reduction of the total fishing effort within each zone and segment;
- to regulate the aquaculture industries to ensure that no part of the production line threatens local or global biodiversity;
- to prioritise the development of renewable energy sources, as well as energy saving and energy efficiency technology, in critical dialogue with the petroleum industry;
- to reduce the risks associated with the transportation of hazardous substances across the North Sea. Double-hull and clean-ship technologies are urgently needed to avoid oil-spills. Action is required to halt the spread of invasive species through ballast water, and to establish a North Sea Marine Corridor in the whole of the North Sea;
- to exercise the precautionary principle and end radioactive discharges to the sea. The UK government's moratorium on discharges from the Sellafield plant is a positive development, and we urge that it be made permanent.

Open interdisciplinary dialogue and collaboration, such as we have experienced during the North Sea Sailing Seminar, is vital to enable the adequate analysis of the environmental crises and the struggle over resources, and to find sustainable solutions for the future. We offer and encourage the method of dialogue, already employed by some of our European churches, and highlighted by the Religion, Science and Environment Symposia under the auspices of His All Holiness the Ecumenical Patriarch, and taken forward also by the North Sea Sailing Seminar. Communities of science, business, religion, and environmental activists should work together to analyse, understand and propose solutions to sea pollution, environmental degradation and sustainable harvesting of marine resources. Together, with God's grace, we can work to heal a broken world.
Help us to save the ocean, Lord.

*O God, how beautiful the light over the water,
the soft line of the shore,
the high clear heavens.*

Our heart rejoices!

*And yet, beneath the surface,
life is suffering from human destructiveness.*

*Our heart is crying; help us to save the ocean,
Lord, the mighty waters of the earth.*

Amen

Signatories, Geiranger 25th June 2003:

Revd. Karl Mathiasson, Evangelical Lutheran Church in Iceland

Ms. Morag Mylne, Church of Scotland

Revd. Canon Dr. Emsley Nimmo, Scottish Episcopal Church

Revd. Canon Walter Lewis, Church of Ireland

Rt. Revd. Richard Chartres, the Lord Bishop of London, Church of England

Revd. Dave Tomlinson, Church of England

Ms. Jenny Carpenter, Methodist Church in Britain

Revd. Ruth H. van Gilse, Church of Denmark

Rt. Revd. Ilkka Kantola, Bishop of Åbo/Turku, Evangelical Lutheran Church in Finland

Mr. Dan Melander, representing the Archbishop of Sweden/Ecological Committee of the Church of Sweden

Mr. Magnus Andersson, Christian Council of Sweden

Mr. Thor Bjarne Bore, moderator of the Church of Norway National Church Council

Ms. Tina Strømdahl Wik, vice moderator of the Church of Norway National Church Council
Revd. Gen. Sec. Dr. Olav Fykse Tveit, Council of Ecumenical and International Relations of the Church of Norway
Erlend Rogne, Council of Ecumenical and International Relations of the Church of Norway
Rt. Revd. Dr. Ernst O. Baasland, Bishop of Stavanger, Church of Norway
Mr. Preben H. Lindøe, Diocesan Council of Stavanger, Church of Norway
Rt. Revd. Ole D. Hagesæther, Bishop of Bjørgvin, Church of Norway
Very Revd. Øystein Bjørdal, Dean of Molde, Church of Norway
Ms. Ann-Mari Aas, Moderator, Diocesan Council of Nidaros, Church of Norway
Very Revd. Tor B. Jørgensen, Dean of Bodø, Church of Norway
Revd. Gen. Sec. Ørnulf Steen, Christian Council of Norway
Revd. Father Johannes Johansen, Hl. Nikolay Orthodox Church in Norway
Revd. Olav Westad, United Methodist Church, Nordic and Baltic Episcopal Area
Revd. Dr. John Chryssavgis, Ecumenical Patriarchate
Dr. Hans Herman Böhm, European Christian Environmental Network

Supporters, who also participated in the North Sea Sailing Seminar:

Randi Alsos, Nature and Youth, Norway
Victoria Beale, Society, Religion, and Technology Project, Church of Scotland
Øystein Dahle, Wordwatch Institute
Astrid Fyelling, Diocese of Bjørgvin, Church of Norway
Gary Gardner, Worldwatch Institute
Inger Lise Gjerv, County Governor, Nord-Trøndelag, Norway
Britt Arnhild Lindland, Diocese of Nidaros, Church of Norway
Odd Halvor Moen, Church of Norway
Bjørg Sandkjær, Church of Norway
Hans-Jürgen Schorre, Church of Norway
Jan Thulin, International Council for Exploration of the Sea
Kristen Ulstein, Green Living, Norway
Stig Utnem, Church of Norway
Michael Wohlenberg, Church of Norway